

«Δικαιώματα από την πρώτη μέρα. Εκπαίδευση και φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία»

Αικατερίνη Τσιλεπώνη

1. Κριτήρια επιλογής του θέματος

Η επιλογή της συμμετοχής του σχολείου μας στην Παγκόσμια Εβδομάδα Δράσης για την Εκπαίδευση 2012 έγινε στο πλαίσιο του διαπολιτισμικού προσανατολισμού που έχει ο ετήσιος προγραμματισμός των δράσεων του νηπιαγωγείου μας. Η Παγκόσμια Εβδομάδα Δράσης για την Εκπαίδευση, την οποία συντονίζει στην Ελλάδα ο εκπαιδευτικός τομέας της ActionAid Hellas, αποτελεί την ετήσια ευκαιρία όλων μας να υπενθυμίσουμε στις κυβερνήσεις που υπέγραψαν το 2000 τη «Διακήρυξη της Χιλιετίας» και την συνθήκη «Εκπαίδευση για Όλους» τις δεσμεύσεις τους μέχρι το 2015. Πάνω από 10 εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο και περισσότερα από 35.000 στην Ελλάδα συμμετέχουν κάθε χρόνο στην Παγκόσμια Εβδομάδα Δράσης για την Εκπαίδευση, ανάμεσά τους κι εμείς οι μικροί μαθητές του 2ου Νηπιαγωγείου Καλαμπακίου.

2. Σκοπός και στόχοι

Ως γενικός σκοπός της παρέμβασης ορίστηκε η ανάπτυξη ενός σχεδίου εκπαιδευτικής δράσης σύμφωνα με τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι επιμέρους στόχοι της παρέμβασης ήταν γνωστικοί, κοινωνικοί, συναισθηματικοί και ψυχοκινητικοί, και σε ό,τι αφορά τη διαπολιτισμικότητα οι εξής:

- Να αποκτήσουν οι μικροί μας μαθητές γνώσεις σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών και ειδικά για το δικαίωμα στην εκπαίδευση.
- Να γνωρίσουν τη ζωή των παιδιών του κόσμου και το είδος της πρόσβασης που αυτά έχουν στην εκπαίδευση.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης.
- Να μάθουν να σέβονται τους συνανθρώπους τους και να ενδιαφέρονται για το καλό του κοινωνικού συνόλου.
- Να κατανοήσουν το δικαίωμα των άλλων πολιτισμών να είναι διαφορετικοί και να μάθουν να αποδέχονται αυτή τη διαφορετικότητα.
- Να αποκτήσουν την ικανότητα να βλέπουν την οπτική του άλλου (ενσυναίσθηση) και να προσπαθούν να την κατανοήσουν.
- Να συνειδητοποιήσουν τη θέση και τη δυναμική τους στην κοινωνία, ώστε να συνεργαστούν και να αναλάβουν κατάλληλη δράση.
- Να αναπτύξουν πνεύμα αποδοχής, φιλίας και συνεργασίας με τους συμμαθητές τους, τα παιδιά της χώρας μας αλλά και με τα παιδιά που ζουν σε άλλες χώρες.
- Να αποκτήσουν κοινωνική ευαισθησία απέναντι στα παιδιά των μειονοτήτων και τα παιδιά που ζουν κάτω από άθλιες συνθήκες σε όλη τη γη.

1. Σύνθεση της τάξης

Το τμήμα αποτελούνταν από 19 παιδιά, 9 νήπια και 10 προνήπια, από τα οποία: 13 παιδιά ελληνικής καταγωγής, 3 κορίτσια (προνήπια) αλβανικής καταγωγής, 1 αγόρι (προνήπιο) παλιννοστούτων Ποντίων, 1 αγόρι (νήπιο) από Κύπρια μητέρα και Έλληνα πατέρα και 1 κορίτσι (νήπιο) από Βουλγάρα μητέρα και Έλληνα πατέρα.

2. Μεθοδολογία, εκπαιδευτικό υλικό και διάρκεια της παρέμβασης

Κατά την ανάπτυξη της παρέμβασης, η οποία έγινε με τη θεματική προσέγγιση και διήρκεσε δύο εβδομάδες, χρησιμοποιήθηκε εκπαιδευτικό υλικό της ActionAid και της UNICEF, αφίσες, βιβλία, πόστερς, η/υ, προτζέκτορας, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, CD και DVD. Αναλυτικότερα, την πρώτη εβδομάδα συμμετείχαμε στην Παγκόσμια Εβδομάδα Δράσης για την Εκπαίδευση, ενώ τη δεύτερη αξιολογήσαμε τη Δράση και την παρουσιάσαμε στους μαθητές της πρώτης τάξης του διπλανού Δημοτικού σχολείου.

3. Πορεία της Παρέμβασης

A. Αφόρμηση-προβληματισμός

Η αφόρμηση για την έναρξη της Δράσης και η ευαισθητοποίηση των παιδιών έγιναν μέσα από φωτογραφίες, βιβλία και εικόνες σχετικές με το θέμα. Το υλικό τοποθετήθηκε στο διαπολιτισμικό εργαστήριο της τάξης μας. Ακολούθησε συζήτηση και προβληματισμός σχετικά με την ανάγκη να πηγαίνουν στο σχολείο όλα τα παιδιά και αποφασίσαμε να μάθουμε περισσότερα.

B. Σχεδιασμός θέματος- ιστογράμματα

Στη φάση αυτή καταγράψαμε τους προβληματισμούς και τις προτάσεις των παιδιών και, αφού φτιάξαμε τα ιστογράμματα των προτάσεων των παιδιών και των στόχων της θεματικής προσέγγισης, προχωρήσαμε στην υλοποίηση των δράσεων και δραστηριοτήτων.

Γ. Υλοποίηση θέματος-δραστηριότητες

Επισκεφθήκαμε την ιστοσελίδα της ActionAid (<http://education.actionaid.gr>) και περιηγηθήκαμε σε θέματα που αφορούσαν τη δράση. Ακόμη μπήκαμε στην ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Συμμαχίας για την Εκπαίδευση (Global Campaign for Education, <http://www.campaignforeducation.org>) και εγγραφήκαμε ως συμμετέχον σχολείο στην Παγκόσμια Δράση.

Συζητήσαμε για τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού και διαπιστώσαμε ότι «*Η εκπαίδευση για όλα τα παιδιά*» είναι ένα από τα βασικά δικαιώματα. Οι μικροί μας μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες με σκοπό να αναπαραστήσουν εικαστικά το θέμα. Η μία ομάδα αποφάσισε να φτιάξει μια αφίσα με την τεχνική του κολάζ και τίτλο: «*Τα δικαιώματα των παιδιών*», ενώ η άλλη ένα ομότιτλο εικονογραφημένο βιβλίο.

«*Σχολεία του κόσμου*». Τα παιδιά συγκέντρωσαν φωτογραφικό υλικό με παιδιά-μαθητές στα σχολεία του κόσμου και έφτιαξαν μια αφίσα με τον παραπάνω τίτλο. Στη συζήτηση που προηγήθηκε διαπίστωσαν ότι όλα τα παιδιά δεν πηγαίνουν

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

σε ίδια σχολεία και είδαν σχολεία σε καλύβες, σε παράγκες, σε παλιά και ερειπωμένα κτήρια, σε σκηνές, ακόμη, σχολεία μόνο μέσα σε ένα βαλιτσάκι και «σχολεία χωρίς σχολεία» -όπως σχολίασαν χαρακτηριστικά όταν είδαν παιδιά να διαβάζουν έξω στο χορτάρι.

«*Αληθινές ιστορίες*». Διαβάσαμε αληθινές ιστορίες παιδιών σχετικά με το σχολείο από το εκπαιδευτικό υλικό της ActionAid και κάναμε την ανάλογη συζήτηση.

«*Πηγαίνουν όλα τα παιδιά στο σχολείο;*». Με την ερώτηση αυτή δημιουργήσαμε την κατάσταση προβληματισμού σχετικά με την πρόσβαση όλων των παιδιών στην εκπαίδευση και συζητήσαμε για αυτήν την πραγματικότητα με τη βοήθεια υλικού της UNICEF. Είδαμε φωτογραφικό υλικό και αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τη δυνατότητα των παιδιών του κόσμου να πηγαίνουν στο σχολείο (περιοδικά ΚΟΣΜΟΣ, UNICEF). Παρακολούθησαμε μια ταινία από ένα παλαιότερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ActionAid με τίτλο: «*Εκπαιδευοντας τους αυριανούς Έλληνες Πολίτες του κόσμου*», η οποία αναφερόταν στην πραγματική ζωή ενός χωριού ιθαγενών (Αντιβάσι) στη Ν. Ινδία, το Κοντζικόλι. Η ταινία ήταν μια ευκαιρία να ανοίξουμε ένα παράθυρο στον κόσμο για να δουν οι μικροί μας μαθητές ότι υπάρχουν άνθρωποι που ζουν τελείως διαφορετικά από αυτούς. Επίσης, σύγκριναν τη δική τους ζωή με εκείνη των παιδιών από την Ινδία και έμαθαν ότι το να πηγαίνει κανείς σχολείο δεν είναι πάντα κάτι εύκολο και αυτονόητο. Με αφορμή την παραπάνω ταινία, γράψαμε σε μεγάλο χαρτόνι την προσευχή που λέμε κάθε πρωί («*Καλέ Θεούλη*» του Γ. Ρίτσου) και την αφιερώσαμε στα παιδιά του κόσμου που δεν πηγαίνουν στο σχολείο.

«*Όλος ο κόσμος στα πόδια μας*». Με τη βοήθεια ενός πολύ μεγάλου παγκόσμιου χάρτη διαστάσεων 3mX2m στο πάτωμα, τα παιδιά βρίσκουν τις 5 Ηπείρους και τις ονομάζουν. Έχουμε 5 καρτέλες με τα αντίστοιχα ονόματα και ζητάμε από τα παιδιά να τις διαβάσουν και να βρουν τη σωστή τους θέση στον χάρτη. Χωρίζονται σε 5 ομάδες, όσες και οι ήπειροι, και παίζουμε διάφορα παιχνίδια: εντοπισμού της θέσης τους στον χάρτη, προσδιορισμού των χαρακτηριστικών της κάθε ηπείρου και των ανθρώπων που ζουν σε αυτές.

«*Πολίτες του Κόσμου, πολίτες της Ευρώπης*». Στον παγκόσμιο χάρτη βρίσκουμε την Ευρώπη και συζητάμε για τη θέση της στον κόσμο. Το ίδιο κάνουμε και στην υδρόγειο σφαίρα. Στη συνέχεια, και στον ευρωπαϊκό χάρτη αυτή τη φορά, τα παιδιά βρίσκουν τη χώρα τους και τοποθετούν την αντίστοιχη σημαία. Έτσι σημειώνουν την Ελλάδα, την Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Ρωσία και την Κύπρο.

«*Τι χρειάζεται ένα σχολείο για να λειτουργήσει;*». Συζητήσαμε με τα παιδιά τι χρειάζεται ένα σχολείο, με αφορμή ένα επιτραπέζιο παιχνίδι της UNICEF που είχαμε από παλαιότερες συνεργασίες. Καταγράψαμε αυτά που χρειάζεται, αρχίζοντας από το κτήριο, τον εξοπλισμό σε υλικά και μέσα, το έμπυχο δυναμικό -παιδιά και δασκάλους- και προσθέσαμε πως εκτός από όλα, ένα σχολείο για να λειτουργήσει χρειάζεται ικανούς ανθρώπους και πολλή αγάπη.

«*Τι αρέσει στους δασκάλους και τι αρέσει στα παιδιά*». Διαβάσαμε ένα ευχάριστο απόσπασμα από το βιβλίο 'Το παιδί αγγίζει-συνδυάζει και μαθαίνει' (της Μαρίζας Γκίλμπερτ, εκδ. Πατάκη) με τίτλο: «*Τι αρέσει στους δασκάλους και τι αρέσει στα παιδιά*». Αναλύσαμε νοηματικά το κείμενο και καταλήξαμε στη διαπίστωση πως, αν και όλοι μας διαφορετικοί, υπάρχουν κάποια πράγματα κοινά μεταξύ μας σχετικά με το σχολείο. Και όταν γινόμαστε μαθητές ή δάσκαλοι - ανεξάρτητα από τη χώρα που ζούμε, τη γλώσσα που μιλάμε και το σχολείο που πηγαίνουμε-, μας αρέσουν τα ίδια πράγματα. Τα παιδιά πρότειναν να μεγεθύνουμε το κείμενο και να το κάνουμε καδράκι για να στολίσει την τάξη μας, αλλά και να το

στείλουμε στην ActionAid για να το ανεβάσει στην ιστοσελίδα της, ώστε να το δουν περισσότερα παιδιά.

«Γιατί τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο;». Συζητήσαμε για την αναγκαιότητα του σχολείου και ζητήσαμε από τα παιδιά να μας πουν τη γνώμη τους γι' αυτό. Σε τι μας χρειάζεται, λοιπόν, το σχολείο; Οι απαντήσεις καταγράφηκαν σε μεγάλο χαρτόνι όπως τις έδωσαν τα ίδια τα παιδιά και ήταν οι εξής:

«Γιατί τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο;»

- Για να μαθαίνουμε να γράφουμε, να διαβάζουμε, να μετράμε.
- Για να μπορούμε να παίζουμε, να ζωγραφίζουμε, να τραγουδάμε και να είμαστε όλοι χαρούμενοι.
- Για να βάζουμε το μυαλό μας να δουλέψει και να σκέφτεται.
- Για να μάθουμε καλούς τρόπους συμπεριφοράς και να γίνουμε καλά παιδιά.
- Για να μαθαίνουμε τον κόσμο.

Σε άλλη χρονική στιγμή, όταν ξανασυζητήσαμε το θέμα, αποφασίσαμε να εικονογραφήσουμε την κάθε απάντηση και να την κάνουμε βιβλίο. Τα παιδιά έγιναν ζευγάρια και εκφράστηκαν εικαστικά πάνω στην απάντηση που τους δόθηκε.

«Τα παιδιά μαθαίνουν από τον τρόπο που ζουν». Διαβάσαμε το κείμενο του Μπ. Ράσελ: «Τα παιδιά μαθαίνουν από τον τρόπο που ζουν» και αποφασίσαμε να το στείλουμε στην ActionAid αλλά και στους γονείς.

«Πολύχρωμη αγάπη». Τραγουδήσαμε με τα παιδιά το τραγούδι: «Πολύχρωμη αγάπη», από τα Παιχνιδοτραγούδα του Μ. Φιλιππάκη, και το αφιερώσαμε στα παιδιά αλλά και τους μεγάλους όλου του κόσμου.

«Μηνύματα στην οικογένεια». Σε όλη τη διάρκεια της δράσης οι γονείς ήταν ενημερωμένοι γι' αυτήν με διάφορα μηνύματα αλλά και εργασίες που πήγαιναν τα παιδιά στο τέλος της ημέρας σχετικά με τις δραστηριότητες που έλαβαν χώρα στο σχολείο.

3. Αξιολόγηση-Παρουσίαση της Δράσης

Η αξιολόγηση της Δράσης σε σχέση με τη μεθοδολογία είχε τις ακόλουθες φάσεις:

1. Αρχική αξιολόγηση (διερεύνηση)
2. Διαμορφωτική αξιολόγηση
3. Τελική αξιολόγηση –Παρουσίαση της Δράσης

Στόχος μας ήταν να ενημερώσουμε τους φίλους μας για το πρόγραμμα, να τους δείξουμε τις εργασίες μας και να τους ευαισθητοποιήσουμε γύρω από τα θέματα που επεξεργασθήκαμε κατά τη διάρκεια της δράσης και αφορούσαν το δικαίωμα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση. Ακόμη, θέλαμε να μυήσουμε τους μαθητές του δημοτικού σχολείου στις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και να δείξουμε στους συναδέλφους δασκάλους ότι αξίζει να ασχοληθούν με θέματα πέραν του αναλυτικού προγράμματος. Ανοίγοντας ένα παράθυρο στον κόσμο και μαθαίνοντας τι γίνεται σε άλλες γωνιές της γης, ωθούμε τα παιδιά να αυτοπροσδιορίζονται σε σχέση με τη θέση τους στον κόσμο, να αποδέχονται τη διαφορετικότητα, να αποκτούν ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη για τους συνανθρώπους τους. Η παρουσίαση της δράσης ήταν επιτυχημένη και έγινε μέσα σε ένα ευχάριστο κλίμα.

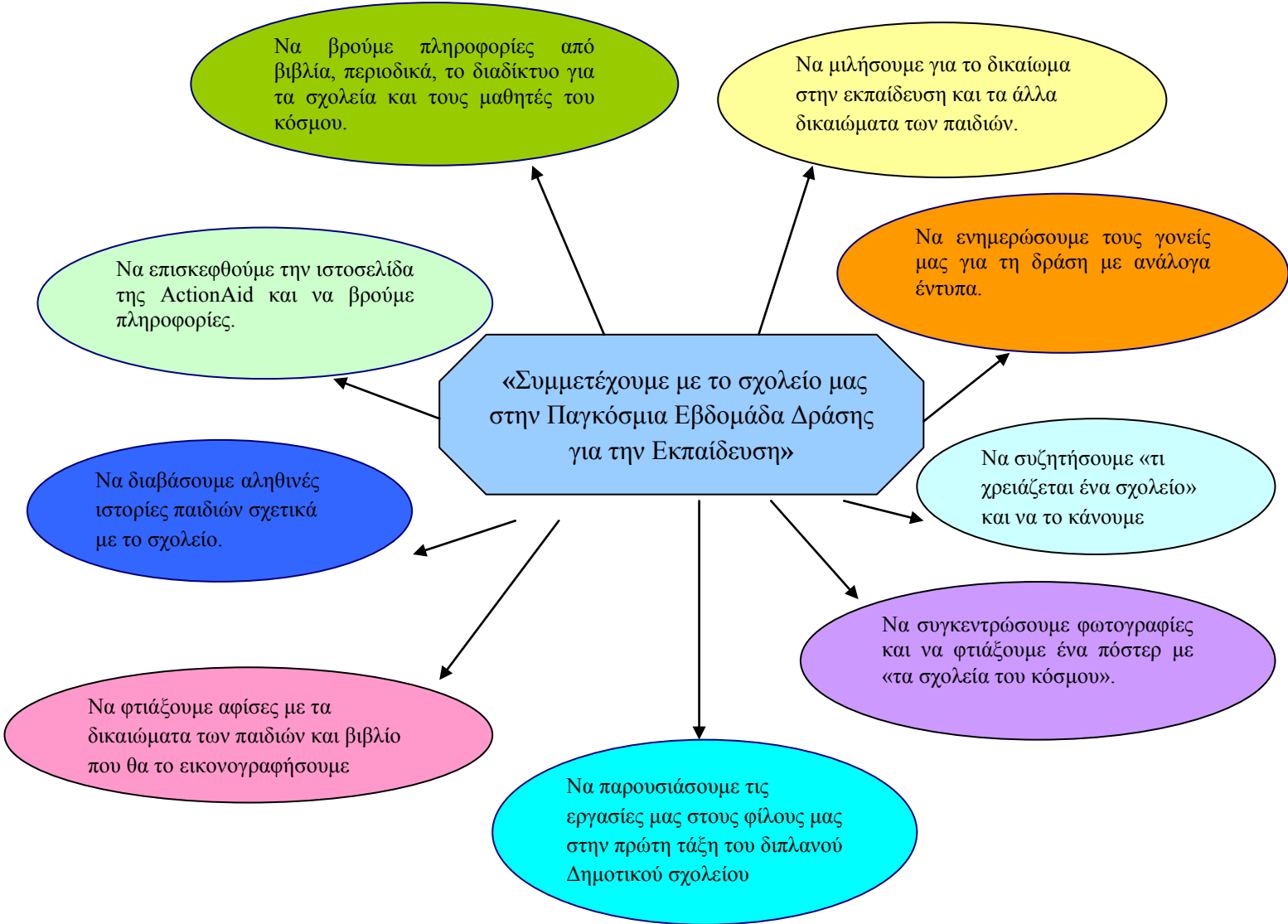
4. Η διαπολιτισμική διάσταση της δράσης

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της παρέμβασης επιχείρησε να δώσει τη διαπολιτισμική διάσταση στη διδασκαλία μέσα στην συγκεκριμένη πολυπολιτισμική τάξη. Όμως, δεν ήταν μια μεμονωμένη προσπάθεια, αλλά αποτελεί μέρος του διαπολιτισμικού προσανατολισμού που έχει ο ετήσιος προγραμματισμός του εκπαιδευτικού μας έργου για το σχολικό έτος 2011-2012. Για τον λόγο αυτό έχουμε οργανώσει σε μια γωνιά της τάξης το διαπολιτισμικό μας εργαστήριο. Η περιοχή του διαπολιτισμικού εργαστηρίου, η οποία ανανεώνεται ή εμπλουτίζεται ανάλογα κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, περιλαμβάνει:

- Εποπτικό υλικό με διαπολιτισμικό περιεχόμενο
- Θεματική βιβλιοθήκη με διαπολιτισμικό περιεχόμενο, η οποία περιλαμβάνει εκτός από σχετικά βιβλία: απλά λεξικά, εικονογραφημένα λεξικά, δίγλωσσα παραμύθια
- Υδρόγειο σφαίρα και διάφορους χάρτες
- Σημαιούλες μετακινούμενες
- Πολυπολιτισμικές εικόνες και φωτογραφικό υλικό
- Δίγλωσσες καρτέλες και πινακίδες στις γλώσσες των παιδιών που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά/πολιτισμικά περιβάλλοντα
- Εργασίες των παιδιών

Τα παιδιά είναι μυημένα στις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης από την αρχή της χρονιάς και αυτό γίνεται μέσα από δράσεις και δραστηριότητες που δεν αφορούν μόνο τη συμμετοχή σε ένα ή και πολλά προγράμματα. Η διαπολιτισμική διάσταση που δίνουμε στο εκπαιδευτικό μας έργο δεν αφορά μόνο τη διδασκαλία και τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών, αλλά εμπεριέχει στόχους που αφορούν την κοινωνικοσυναισθηματική τους ανάπτυξη. Αφορά ακόμη τον ρόλο μας και τη δική μας στάση απέναντι στους μικρούς μας μαθητές αλλά και τις οικογένειές τους.

**ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ – ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΙΣΤΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΧΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΓΛΩΣΣΑ

Προφορική επικοινωνία

- Να διηγούνται/ να αφηγούνται.
- Να περιγράφουν.
- Να εξηγούν και να ερμηνεύουν τις απόψεις τους.
- Να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να επιχειρηματολογούν.
- Να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο.

Ανάγνωση

- Να απομνημονεύουν μικρά κείμενα
- Να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στο περιβάλλον και μέσα σε κείμενα.

Γραφή και γραπτή έκφραση

- Η ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη δημιουργία δικών τους κειμένων με υπαγόρευση στον εκπαιδευτικό.
- Να ενθαρρύνονται να γράφουν όπως μπορούν

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

- Να προβληματίζονται και να ερευνούν ποικίλες καταστάσεις, να στηρίζονται σε προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες, να κάνουν απλές υποθέσεις και να καταλήγουν σε σχετικά συμπεράσματα.
- Να συγκρίνουν και να ταξινομούν
- Να διατυπώνουν απορίες και να θέτουν προβλήματα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- Ανθρωπογενές περιβάλλον και αλληλεπίδραση:
- Να αναπτύσσουν την αυτοεκτίμησή τους, τις βασικές ικανότητες συνεργασίας και ταυτόχρονα να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται.
  - Να καταστούν ικανά να περιγράφουν το άμεσο περιβάλλον τους και να γνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σ' αυτό και σε άλλα ευρύτερα περιβάλλοντα, μέσα από συγκρίσεις που ενθαρρύνονται να πραγματοποιούν.
  - Να γνωρίζουν πως οι χάρτες και η σφαίρα παριστάνουν τον πραγματικό κόσμο σε μικρογραφία και να διαβάζουν απλά σχεδιαγράμματα και χάρτες.
  - Να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία.
  - Να εξοικειώνονται με βασικές ερευνητικές διαδικασίες.

«Συμμετέχουμε με το σχολείο μας στην Παγκόσμια Εβδομάδα Δράσης για την Εκπαίδευση»

ΕΚΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Εικαστική αγωγή

- Να εκφράζουν τις ιδέες τους με διαφορετικά μέσα και τρόπους. -Να εξασκούνται στη χρήση διαφορετικών υλικών και τεχνικών.
- Να εκφράζουν ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα μέσα από τα έργα τους.

Φυσική αγωγή

Να αναπτύσσουν την κινητικότητά τους μέσα από δημιουργικά παιχνίδια.

Μουσική

Να αναπαράγουν μουσικά ακούσματα με διάφορους τρόπους.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

- Να εξοικειωθούν με απλές βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε επαφή με διάφορες χρήσεις του, ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας καθώς και ως εργαλείου ανακάλυψης.
- Να γνωρίσουν τη χρησιμότητα του διαδικτύου στη συλλογή και μετάδοση πληροφοριών.